

OTOMOTİV SEKTÖRÜ

AHMET AŞARKAYA

Uzman

İKTİSADİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜMÜ

ARALIK 2017

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	3
Otomotiv Sektörüne Genel Bakış	5
Giriş	6
Üretim	9
İhracat	14
Yurt İçi Satışlar	16
Yatırımlar	21
Firma Bazında Değerlendirmeler	24
Genel Değerlendirme ve Eğilimler	29
Genel Değerlendirme	30
Eğilimler	31

I. YÖNETİCİ ÖZETİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Otomotiv sanayii yarattığı yüksek katma değer ile Türkiye'nin öncü sektörleri arasında yer almaktadır. Demir-çelik, plastik, kauçuk, cam, tekstil ve elektronik sektörlerinden girdi kullanan sektörün nihai ürünleri turizm, inşaat, ulaştırma ve savunma sanayiinde kullanılmaktadır. Böylelikle otomotiv sektörü etkileşimli olduğu diğer sektörlerdeki katma değeri de artırmaktadır.
- Sektör 2016 yılında gerçekleştirdiği 21 milyar USD'nin üzerindeki ihracatı ile bu alanda ilk sırada yer almıştır.
- 2001 yılı öncesinde otomotiv sektöründe yapılan yatırımlar iç talebi karşılamaya yönelikken, bu tarihten sonraki yatırımların büyük bölümü ihracat odaklı yapılmıştır.
- Türkiye'nin araç üretimi 2001 yılında 270 bin adetten 2016 yılında 1.486 bin düzeyine yükselmiştir. İlgili yıllarda ihracat ise 198 bin adetten 1.141 bin seviyesine ulaşmıştır.
- Otomotiv sektörü 2013 sonrası dönemde önemli büyüme oranları yakalamıştır. Küresel otomotiv firmalarının Türkiye'yi Avrupa ve Orta Doğu için bir üretim merkezi olarak değerlendirmesi neticesinde son yıllarda yatırımlar hız kazanmıştır.
- Önümüzdeki yıllarda sektörde büyümenin süreceği düşünülmeyle birlikte, büyüme hızının bir miktar yavaşlayacağı öngörülmektedir.
- Avrupa pazarı Türkiye otomotiv sektörünün en büyük ihrac pazarı olması nedeniyle, buradaki ekonomik aktivitenin seyri otomotiv sektörünün faaliyetine doğrudan yansımaktadır. 2008-2009 ve 2012-2013 yıllarında daralan Euro Alanı ekonomileri nedeniyle Türk otomotiv sektörü de daralmıştır.
- Avrupa ekonomisine ilişkin büyüme tahminleri olumlu seyrederken, sektörün ihracatındaki artışın önümüzdeki dönemde de sürmesi beklenmektedir.
- 2018 yılında otomobil piyasasının ticari araç piyasasına kıyasla daha olumlu performansının sürmesi beklenirken, ticari araç piyasasının nispeten yatay seyredeceği öngörülmektedir. İzleyen yıllarda ise ticari araç satışlarında bir miktar canlanma beklenmektedir.
- Türk otomotiv sektörünün orta ve uzun vadeli performansında İran ve Doğu Bloku ülkelerinin getireceği rekabetin belirleyici olması beklenmektedir.

II. OTOMOTİV SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ

GİRİŞ

- Küresel otomotiv üretimi 2016 yılında %4,5 artarak 95 milyon adete yükselmiştir. Bu dönemde otomobil üretimi %5,1 artışla 72,1 milyon adete ulaşırken, hafif ticari araç üretimi %2,7 artarak 19 milyon düzeyinde kaydedilmiştir. Ağır ticari araçlarda üretim artışı ise %3,4 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Türkiye’de otomotiv üretimi ise 2016 yılında %9,4 oranında artış kaydederek 1,5 milyona adete yaklaşmıştır. Bu dönemde otomobil üretimi %20,2 artışla 951 bin adet olurken, ticari araç üretimi ise %5,8 azalışla 535 bin adete inmiştir. Hafif ticari araçların üretimi %1,8 oranında gerilerken, ağır ticari araç üretimindeki düşüş %45 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Türkiye toplam otomotiv üretiminde dünyada 14. sırada yer almaktadır. Sektör otomobil üretiminde 17., ticari araç üretiminde 8. sırada bulunmaktadır.
- 2016 yılında otomotiv sektörünün en hızlı büyüdüğü ülke İran (%18,6) olurken, İran’ı Çin (%14,5) ve Türkiye (%9,4) takip etmiştir.
- Türkiye’de net ihracatçı konumunda bulunan sektörün ihracatı son 15 yılda 6 kat artmıştır.
- 2017 başı itibarıyla 1,9 milyon araçlık üretim kapasitesi bulunan Türk otomotiv sektörü, yan sanayii hariç 50 binin üzerinde istihdam sağlamaktadır.
- Otomotiv sektörü kendi başına yarattığı katma değer yanı sıra etkileşimli olduğu diğer sektörlerle de destek olmaktadır. Demir-çelik, plastik, kauçuk, cam, tekstil ve elektronik sektörlerinden girdi kullanan otomotiv sektörünün ürettiği araçlar, turizm, inşaat, ulaştırma ve savunma sanayiinde kullanılmaktadır.

GİRİŞ

Türkiye Otomotiv Sektörü* (bin adet)							
Yıl	Üretim Kapasitesi	Üretim	İhracat	İthalat	Türkiye Araç Parkı	İstihdam (kişi)	Kapasite Kullanım Oranı
2007	1.463	1.099	820	356	9.654	46.261	% 86
2008	1.517	1.147	911	306	10.190	45.153	% 77
2009	1.516	870	628	314	10.611	39.584	% 57
2010	1.581	1.095	753	465	11.266	40.838	% 72
2011	1.583	1.189	789	539	12.062	44.896	% 76
2012	1.512	1.073	730	512	12.827	44.655	% 68
2013	1.676	1.126	825	616	13.615	42.330	% 73
2014	1.694	1.170	885	525	14.333	43.683	% 70
2015	1.730	1.359	992	659	15.315	48.748	% 80
2016	1.917	1.486	1.141	681	16.270	53.377	% 86
2007-2016 Ortalama Büyüme	% 3,0	% 3,4	% 3,7	% 7,5	% 6,0	% 1,6	-

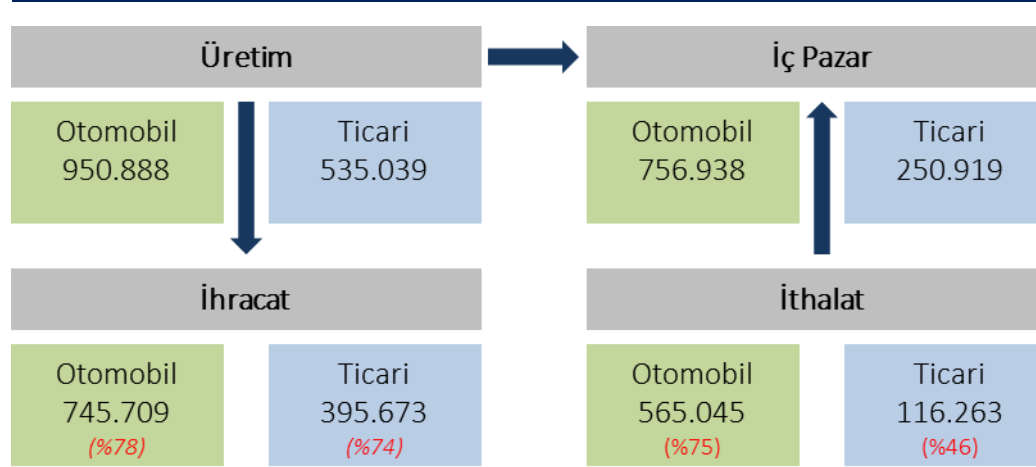
Kaynak: Otomotiv Sanayii Derneği

(*) Traktör üretimi hariç tutulmuştur.

- Türk otomotiv sektörü son 10 yılda üretim kapasitesini %31, üretimini %35 oranında yükseltmiştir.
- Bu dönemde üretim artışının büyük bölümü ihracata yönelik olarak gerçekleşirken, sektörde kapasite kullanım oranı 2016 yılında tarihi yüksek seviyelerine yeniden ulaşmıştır.
- Türkiye’de araç parkının 2007-2016 yılları arasında %69 oranında büyüdüğü izlenmiştir. Araç parkında görülen söz konusu artışın, tüketici tercihinin de etkisiyle daha çok ithal araçlardan sağlandığı görülmektedir.

GİRİŞ

Türkiye Otomotiv Sektörü (2016)

- 2016 yılında 1,5 milyona yakın araç üretilirken, bunun %64'ü otomobil, %36'sı ise ticari araçlardan oluşmaktadır.
- Üretilen otomobillerin %78'i, ticari araçların %74'ü ihraç edilmektedir. İhracatın toplam otomotiv üretimindeki payı ise %77 düzeyinde seyretmektedir.
- 2016 yılında yurt içinde 1 milyon adet in üzerinde araç satışı gerçekleştirilmiştir. Yıl içinde 750 bin in üzerinde otomobil satılırken, bunun %75'i ithal araçlardan oluşmaktadır. Ticari araç pazarında ithalatın payı ise %46 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kaynak: Otomotiv Sanayii Derneği, Otomotiv Distribütörleri Derneği

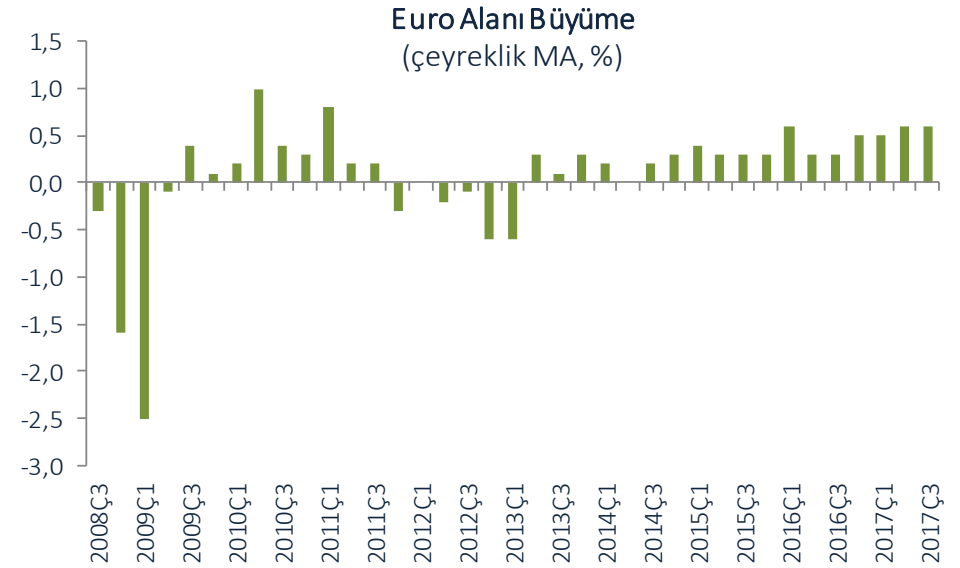
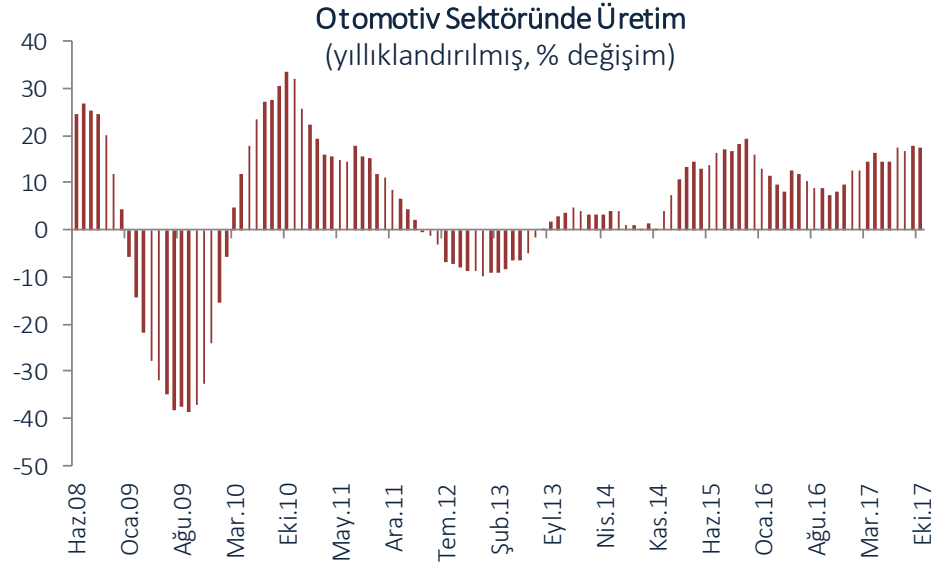
ÜRETİM

Otomotiv Sektöründe Üretimin Gelişimi (bin adet)										
	2002	2006	2010	2012	2014	2015	2016	Oca-Eki 2016 (I)	Oca-Eki 2017 (II)	(II)/(I) Değişim
Toplam	347	988	1.095	1.081	1.170	1.359	1.486	1.179	1.380	% 17,1
Otomobil	204	546	603	577	733	791	951	739	941	% 27,4
Ticari	142	442	491	504	437	568	535	440	439	-% 0,3
Hafif Ticari	123	391	459	456	393	516	507	416	411	-% 1,1
Ağır Ticari	19	51	32	40	44	52	29	24	28	% 14,0

Kaynak: Otomotiv Distribütörleri Derneği

- Firmaların kapasite artırımlarına gitmesi 2016 yılından itibaren üretimin hızla yükselmesine neden olmuştur. Bunun yanı sıra, Avrupa'ya yapılan ihracatın önemli ölçüde artması üretim faaliyetlerini desteklemiştir.
- Yılın ilk 10 ayı itibarıyla sektörde üretim yıllık bazda %17,1 oranında artış kaydederken, bu dönemde otomobil üretimi %27,4 oranında yükselirken, ticari araç üretimi ise yatay seyretmiştir.
- 2017 yılında toplam üretimin %18 oranında artarak 1,750 milyon araca ulaşacağı tahmin edilmektedir.
- Avrupa'da yeni araç pazarında genişleme beklentisi önümüzdeki yıllarda da Türkiye'de otomotiv üretiminin canlı seyredeceğine işaret etmektedir.

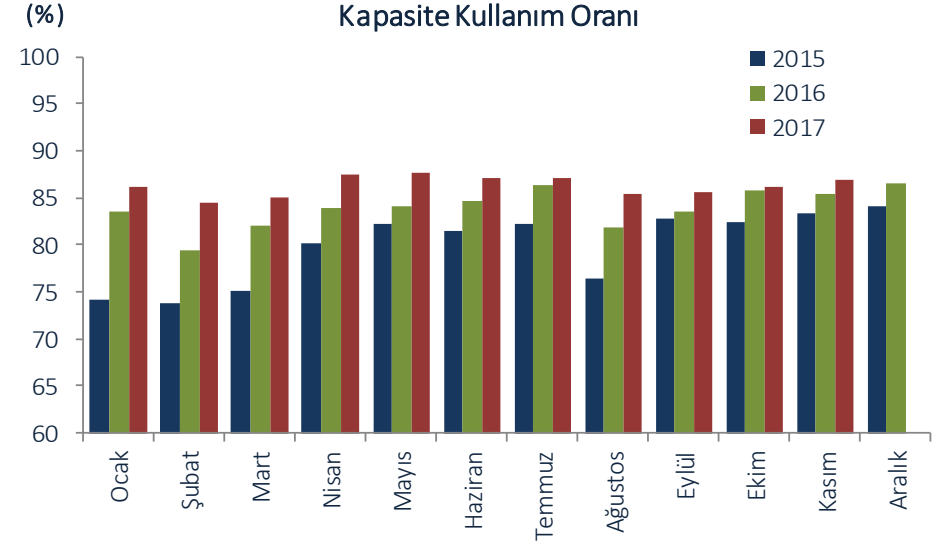
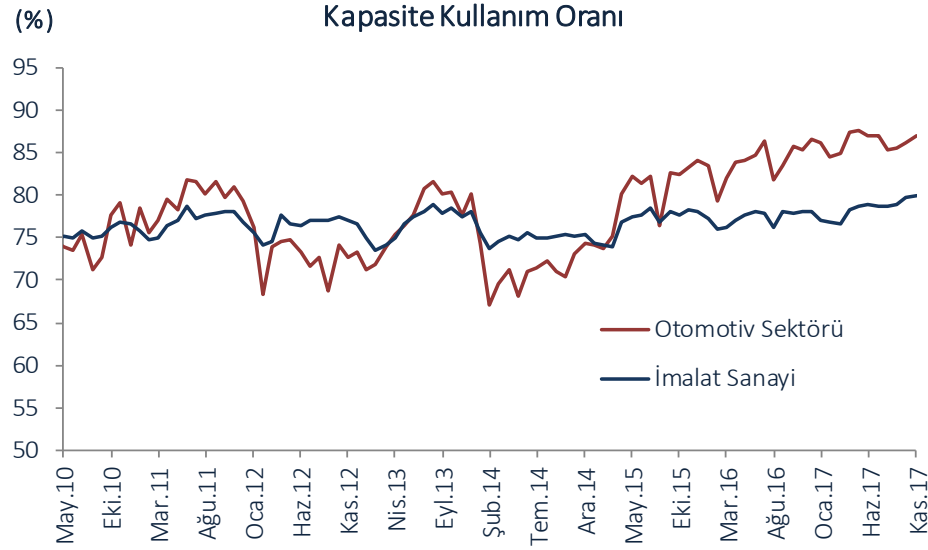
ÜRETİM

- Otomotiv sektörünün son 10 yıllık performansında sektörün Avrupa pazarına olan bağımlılığının yansımaları görülmektedir.
- 2008'in ikinci çeyreğinden itibaren 5 çeyrek üst üste daralan Avrupa ekonomisi Türkiye'de otomotiv sektöründe üretimin 2008 yılı son aylarında ve 2009 yılının tamamında gerilemesinde belirleyici rol oynamıştır. Benzer şekilde 2011 yılı son çeyreğinde 6 çeyrek sürecek yeni bir resesyona giren Avrupa ekonomisi, 2012 yılı genelinde ve 2013 yılının ilk yarısında otomotiv sektöründe üretimin gerilemesinde etkili olmuştur.
- Otomotiv sektörünün tek bir pazara bağımlılığı olumsuz bir tablo gibi görünmesine karşın, tarihsel olarak bakıldığında Avrupa otomotiv pazarının en dengeli piyasa olduğu bilinmektedir. Nitekim 2012 yılını izleyen yıllarda Avrupa ekonomisinde yaşanan tedrici toparlanma Türkiye'de otomotiv sektörünün üretimde ve ihracatta rekor seviyelere çıkmasına zemin hazırlamıştır.

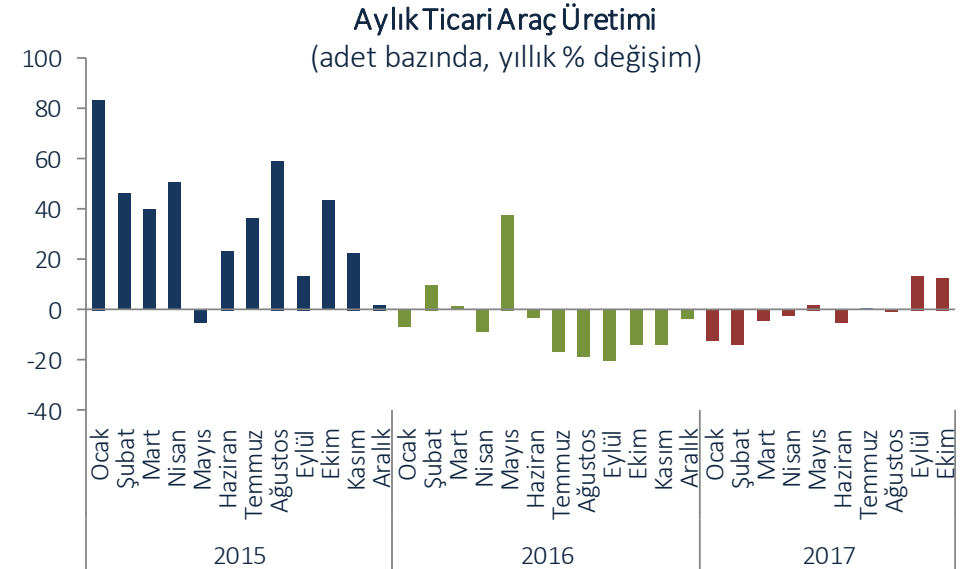
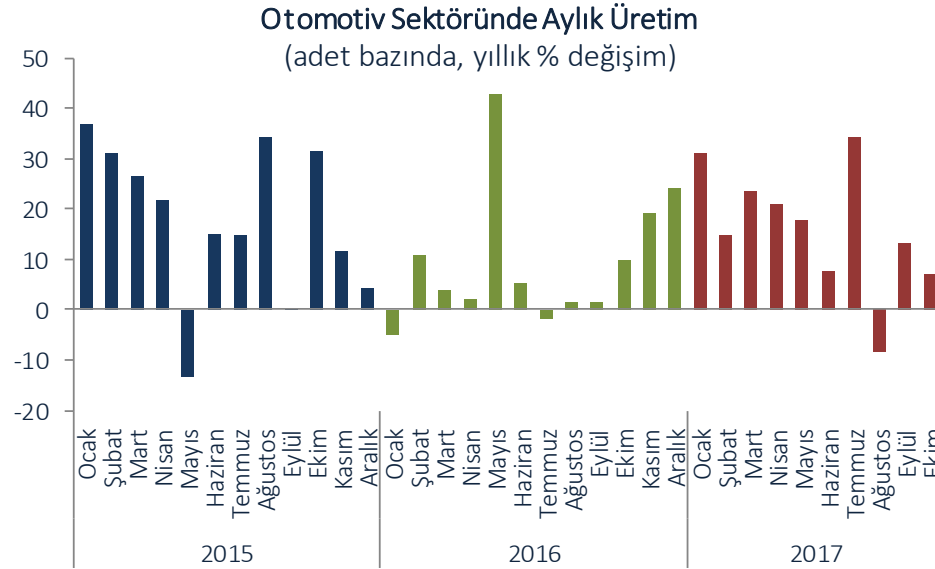
Kaynak: Reuters, Otomotiv Distribütörleri Derneği

ÜRETİM

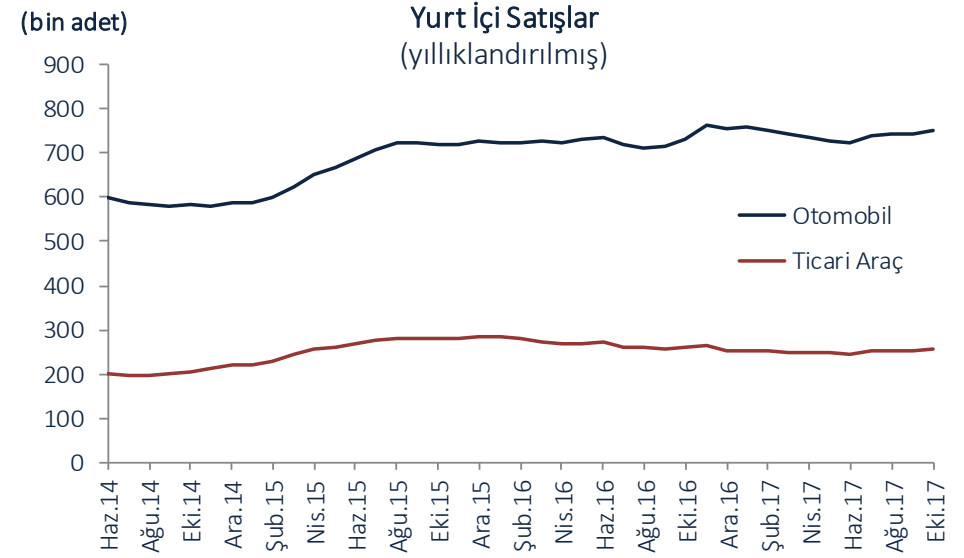
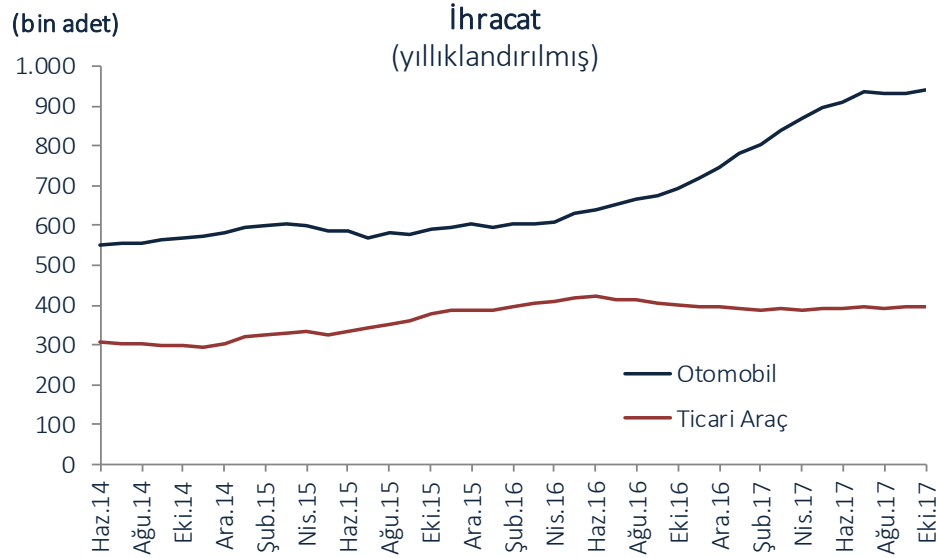
- Sektörde nihai ürün stok tutma maliyetinin yüksek olması nedeniyle, talep koşullarında herhangi bir zayıflama durumunda sektörde kapasite kullanım oranları hızlı düşüş kaydetmektedir. Bu paralelde, dönem dönem sektörün kapasite kullanım oranı imalat sanayi ortalamasının oldukça altına inebilmektedir.
- Yeni modellerin ihracat hedefli olmasının yanısıra sektörün ana ihrac pazarı olan Avrupa'da ekonomik aktivitenin ve otomotiv talebinin son yıllardaki olumlu seyri satışlardaki oynaklığı azaltırken, bu çerçevede kapasite kullanım oranı da artış eğilimi sergilemektedir.

ÜRETİM

- Otomobil ve ticari araç ayırımında üretim incelendiğinde iki farklı tablo karşımıza çıkmaktadır.
- Otomobil ihracatının ticari araçlara kıyasla daha yüksek seyretmesi nedeniyle, yurt dışı pazarlardaki olumlu görünüm otomobil üretimine de olumlu yansımaktadır. Yurt içi pazarda da otomobil talebinin ticari araç talebine kıyasla daha güçlü olması otomobil üretiminin pozitif yönde ayrışmasına neden olmaktadır.
- Ayrıca, Avrupa kaynaklı ticari araç talebinin nispeten zayıf seyri satışlar üzerinde etkili olmaktadır. Önümüzdeki dönemde ekonomik büyüme paralelinde sektörlerdeki ticari araç ihtiyacının artacağı beklentisi ile ticari araç talebinin olumlu seyredeceği tahmin edilmektedir.

ÜRETİM

- Avrupa'nın önde gelen ülkelerinde konut sektörünün nispeten canlı bir seyir izlemesi, online perakende satışların artması ve ortalama yaşı artan hafif ticari araçların yenilenme ihtiyacı Avrupa'da ticari araç pazarında talebin güçlü seyredeceğine işaret etmektedir.
- Bu çerçevede Avrupa'ya gerçekleştirilen başta hafif ticari olmak üzere ticari araç ihracatının yılın kalanında ve izleyen yıllarda olumlu seyredeceği öngörülmektedir.

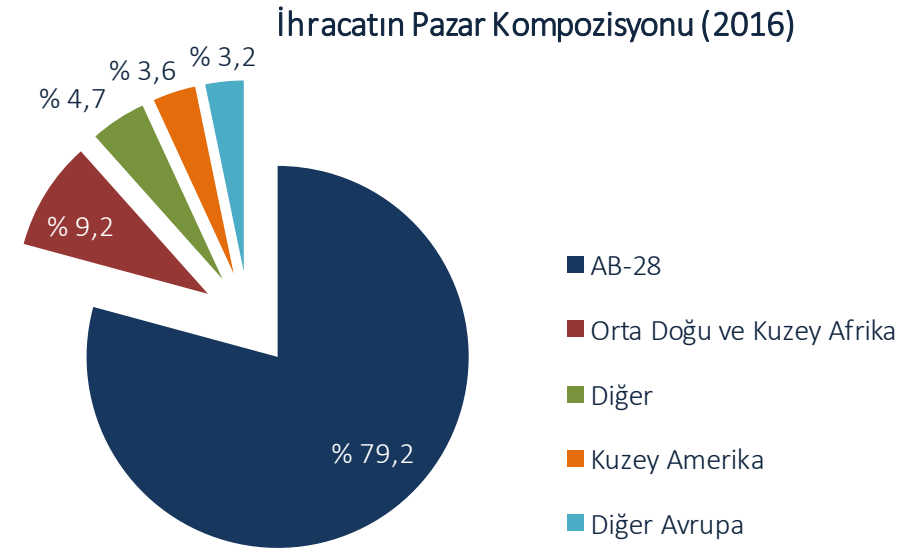
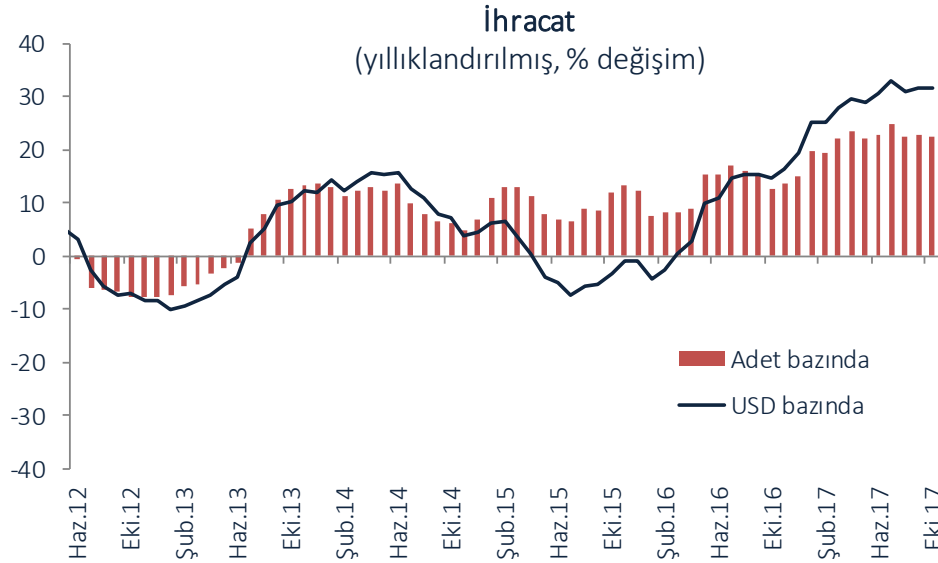
İHRACAT

Otomotiv Sektöründe İhracatın Gelişimi (bin adet)										
	2002	2006	2010	2012	2014	2015	2016	Oca-Eki 2016 (I)	Oca-Eki 2017 (II)	(II)/(I) Değişim
Toplam	258	697	754	730	885	992	1.141	905	1.101	% 21,6
Otomobil	170	430	440	413	582	605	746	575	769	% 33,8
Ticari	88	266	314	317	303	388	396	330	332	% 0,5
Hafif Ticari	81	256	308	309	296	380	383	320	322	% 0,7
Ağır Ticari	7	10	7	8	7	8	13	11	10	-% 4,3

Kaynak: Otomotiv Distribütörleri Derneği

- 2016 yılında devreye alınan yatırımlar nedeniyle, son dönemde gerek üretim gerekse ihracat tarihsel ortalamasının oldukça üzerinde büyümüştür.
- Ekim 2017 itibarıyla sektörün 12 aylık toplam ihracatı 19 milyar USD düzeyinde seyrederken, sektörün toplam ihracat içindeki payı %12'nin üzerindedir.
- Önümüzdeki dönemde baz etkisinin ortadan kalkmasıyla ihracat artışının daha düşük oranlarda gerçekleşeceği beklenmektedir, yeni model yatırımlarının süreceği tahmin edilmektedir.
- İhracat artışının otomobil temelli sürmeye devam etmesi beklenmektedir.

İHRACAT

- 2013 yılının ortasından bu yana sürekli artış eğiliminde olan sektörün ihracatı son aylarda daha da ivme kazanmıştır.
- Sektörün ihracatında AB pazarının yanısıra, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın da %10'a yakın payı bulunmaktadır. AB dışı ülkeler de dahil edildiğinde Avrupa'nın toplam ihracattaki payı %82 düzeyinin üzerine çıkmaktadır.
- Avrupa otomotiv pazarı 2017 yılı ilk 10 ayında yıllık bazda %3,8 oranında büyümüştür. Tarihsel ortalamasının oldukça üzerinde olan bu büyüme, Türk otomotiv sektörüne olumlu yansımıştır.
- Üreticilerin planlamaları çerçevesinde Avrupa'da otomotiv üretiminin önümüzdeki 15 yıl içinde önemli ölçüde gerilemesi ve 2016 yılında 13 milyon adet üzerinde olan üretimin 2030 yılına gelindiğinde 5-6 milyona inmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, bölge dışında daha düşük maliyetli üretim için Türkiye önemli bir pazar konumundadır. Ayrıca, bölge içinde azalan arz, buraya ihraç edilen araç sayısında da artışa neden olacaktır. Yatırım konusunda ise, Türkiye'nin en önemli rakipleri olarak Doğu Avrupa ülkeleri gösterilmektedir.

Kaynak: TÜİK, Otomotiv Distribütörleri Derneği

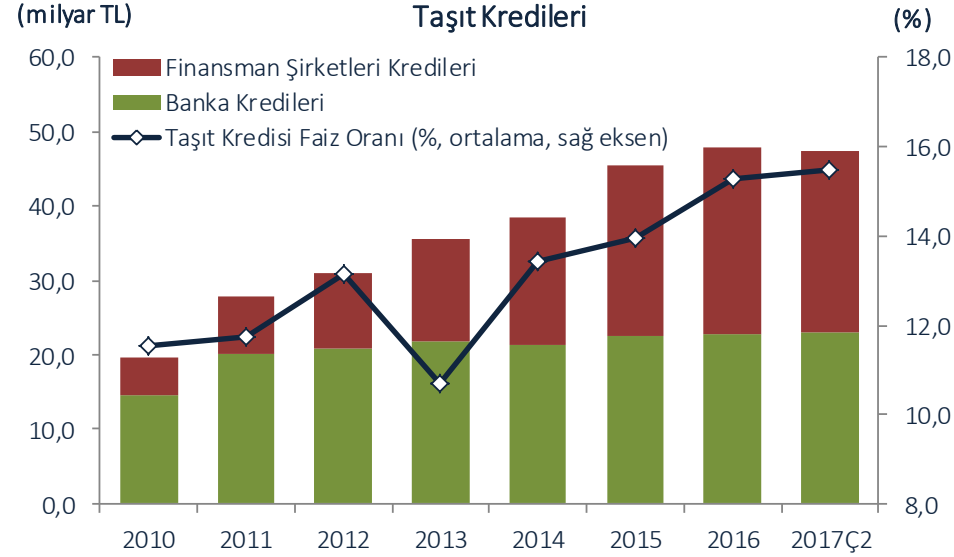
YURT İÇİ SATIŞLAR

Otomotiv Sektöründe Yurt İçi Satışların Gelişimi (bin adet)										
	2002	2006	2010	2012	2014	2015	2016	Oca-Eki 2016 (I)	Oca-Eki 2017 (II)	(II)/(I) Değişim
Toplam Satışlar	175	666	793	818	807	1.011	1.008	738	736	-% 0,2
Otomobil	91	373	510	556	587	726	757	553	547	-% 1,1
Yerli	36	118	156	147	157	188	193	135	165	% 22,1
İthal	55	255	354	410	430	538	564	418	383	-% 8,6
Ticari	84	292	283	261	220	285	251	185	189	% 2,4
Ağır Ticari	17	48	32	40	40	43	24	19	17	-% 6,5
Hafif Ticari	67	245	251	221	180	242	227	166	172	% 3,4
Yerli	43	129	150	129	98	137	119	87	88	% 1,3
İthal	24	116	101	92	82	106	108	79	84	% 5,7

Kaynak: Otomotiv Distribütörleri Derneği

- Yurt içi pazarda yılın ilk 10 ayı itibarıyla %0,2 düzeyinde daralma gerçekleşmiştir.
- 2016 yılının sonunda ÖTV oranlarında ve döviz kurlarında yaşanan artış nedeniyle araç fiyatlarının yükselmesi 2017 yılının ilk aylarında satışların bir miktar gerilemesine neden olmuştur.
- Yılın son çeyreğinde bir önceki yıldaki yüksek baz etkisinden dolayı satışların yıllık bazda gerileyeceği tahmin edilirken, 2017 yılı genelinde yurt içi pazarda bir miktar daralmanın yaşanacağı öngörülmektedir.
- Yılın ilk 11 ayında yurt içinde elektrikli ve hibrit araç satışları bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %299 oranında artarak 3.808 adet seviyesinde gerçekleşmiştir. Bunun 61 adedini elektrikli modeller oluşturmuştur.

YURT İÇİ SATIŞLAR

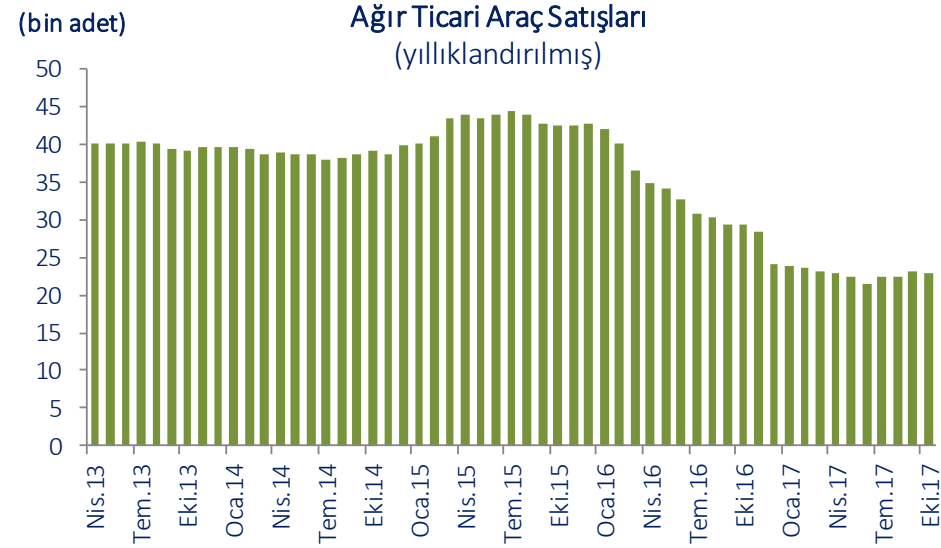

- Finansman şirketlerinin taşıt krediler içinden aldıkları pay son yıllarda önemli ölçüde yükselmiştir.
- Fiyat değişimlerinin yanında tüketicinin finansmana erişimi de araç satışları üzerinde etkili olmaktadır. Faiz oranlarının satışlar üzerinde etkili olduğunu bilinmesine rağmen, tüketici finansman şirketlerinin faiz oranları konusunda daha geniş hareket alanı bulunduğundan faiz oranlarının yükseldiği durumlarda da verdikleri kredi tutarı görece olarak artabilmektedir. Bazı finansman şirketlerinde oto distribütörlerinin de ortaklığı bulunurken, bu şirketler otomotiv satışlarını desteklemek adına sıfır faizli kampanyalar düzenleyebildikleri gibi, faiz oranları konusunda da oldukça rekabetçi olabilmektedirler.

YURT İÇİ SATIŞLAR

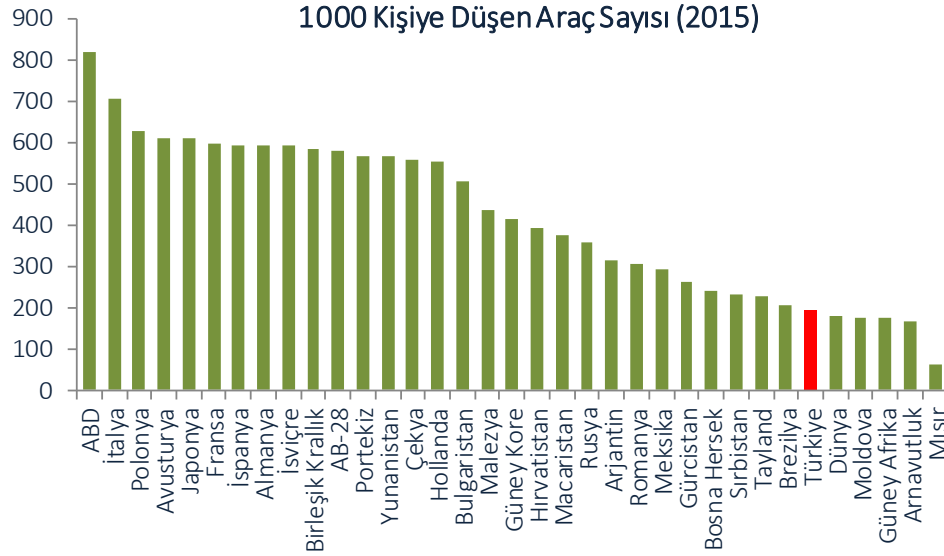
- Kasım 2016'da otomotiv satışlarına uygulanan özel tüketim vergisi (ÖTV) hemen hemen tüm hafif araçlar için artırılmıştır. Sadece araç değeri 40 bin TL'nin altında ve motor hacmi 1.600cc'nin altında olan içten yanmalı motora sahip araçlar ile değeri 50 bin TL'nin altında olan ve motor hacmi ile elektrik kapasitesi sırasıyla 1800cc ve 50kW değerlerinin altında olan hibrit araçlarda ÖTV oranı değiştirilmemiştir.
- Türkiye'de satılan otomobillerin %96'sını 1600cc'nin altındaki araçlar oluşturmaktadır. Ancak, bu araçların büyük bölümünün satış değerlerinin 40 bin TL ile 70 bin TL arasında olması nedeniyle ÖTV oranlarında 5 puanlık bir artış yaşanmıştır. Değeri 70 bin TL'nin üzerinde olanlar için ise 10 puanlık bir artış söz konusu olmuştur. Düşük fiyatlı araçlarda fiyat esnekliği daha yüksek olduğundan dolayı buradaki ÖTV artışları satışlara olumsuz yansımıştır. ÖTV artışının etkilerinin azalarak 2018 sonuna kadar sürmesi beklenmektedir.
- Kompakt, genç ve aile otomobillerini kapsayan A, B ve C segment araçların satışları toplam satışların %82'sine karşılık gelmektedir. Maliyet ve ortalama hanehalkı büyüklüğünün azalması nedeniyle son dönemde bu segmentteki araçlara olan talep önemli ölçüde artarken, önümüzdeki yıllarda da bu eğilimin sürmesi beklenmektedir. Mevcut durumdaki aracın motor hacmine ve fiyatına göre belirlenen ÖTV oranları da bu segmentteki araçların satışlarını teşvik eder niteliktedir.
- A,B ve C segmentinde yer alan araçların satışlarının ekonomik konjonktüre aşırı duyarlı olduğu bilinmektedir. Buna karşılık, motor hacmi büyük lüks sınıf araçlar ile SUV araçlarının satışlarının görece daha az dalgalanmalar sergilediği görülmektedir.
- Vergi artışının fiyatlar üzerinde etkisinin yanı sıra, TL'nin son yıllardaki zayıf seyri fiyatları artıran ve talebi olumsuz etkileyen bir diğer etken olmuştur. 2016 yılında toplam araç satışlarının %70'e yakını ithal araçlar oluşturmaktadır. Kurlarda yaşanan artışlar doğrudan ithal araçların fiyatlarını artırırken, girdi maliyetleri üzerinden de yerli üretim araçları etkilemektedir.
- Motorlu taşıtlar vergisi (MTV) artış oranı motor hacmine göre farklı olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, MTV artış oranı 1.300 cc ve üzeri araçlar için %25, altındaki araçlar için ise %15 olarak uygulanacak. Ayrıca, 31 Aralık 2017 tarihinden sonra tescil edilecek araçlar için mevcut vergilendirme ölçütlerine taşıt değeri de eklenecektir. 2018'deki MTV artışının otomobil talebini bir miktar öne çekebileceğini ve bu çerçevede 2017'nin son çeyreğinde satışların olumlu yönde etkilenebileceğini düşünüyoruz.

YURT İÇİ SATIŞLAR

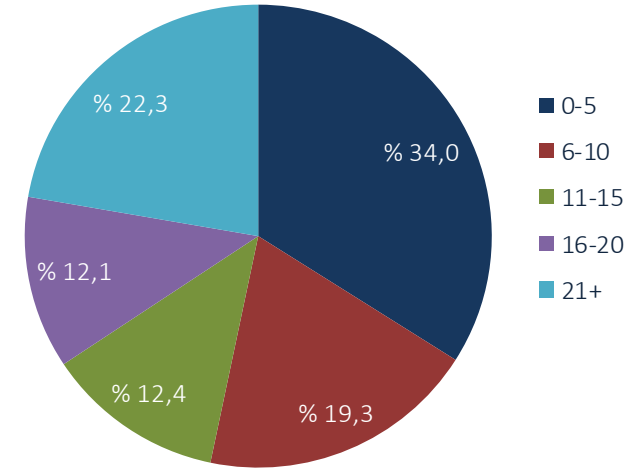

- 2015 yılı sonunda uygulamaya giren ve ağır ticari araç üretiminde emisyon değerlerinde değişiklikler getiren Euro VI yönetmeliği öncesinde fiyat artışlarından etkilenmemek adına kamyon ve otobüs alımları öne çekilmiş, bu paralelde ağır ticari araç üretimi ve satışları 2015 yılında sırasıyla %16,7 ve %7,8 oranlarında yükselmişti. Bu nedenle 2016 yılında üretim %44,8, satışlar ise %43,7 oranında gerilemiştir. Satışların 2015 yılına çekilmesinin etkilerinin 2017 yılında da devam ettiği görülmekle birlikte, yurt içi talebin görece zayıf seyri de ağır ticari araç pazarını olumsuz etkilemektedir. 2017 yılında otobüs satışlarının %10 düzeyinde gerileyeceği öngörülmürken, kamyon satışlarında 2016 yılına kıyasla nispeten yatay bir seyir beklenmektedir.

YURT İÇİ SATIŞLAR

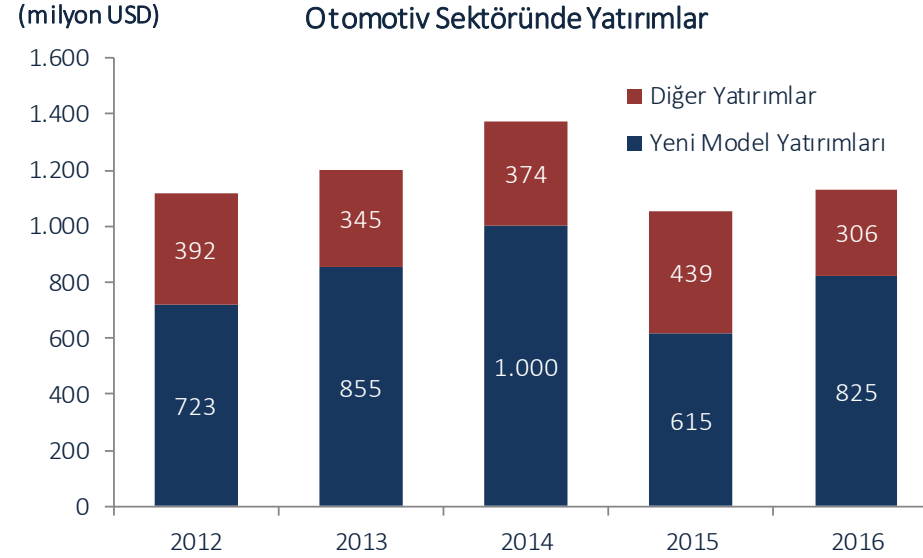
Türkiye Araç Parkının Yaş Dağılımı

- 2015 yılına ait verilere göre Türkiye’de 1.000 kişi başına 195 araç düşmektedir. Bu rakamın gelişmiş ülkelerde 600 ila 900 arasında değiştiği düşünüldüğünde Türkiye’de iç pazarın büyümeye devam edeceği anlaşılmaktadır. Pazardaki düşük doygunluk oranına bağlı olarak; gelirin yükseldiği, kredi faizlerinin düştüğü ve krediye erişim olanaklarının genişlediği, otomobil fiyatlarının nispi olarak ucuzladığı dönemlerde otomotiv iç pazarında çok hızlı artışlar kaydedilmektedir.
- 2016 sonu itibarıyla Türkiye’deki araçların %22’si 21 yaşın üzerindedir. Bu araçların trafikten çekilmesi için hurda teşviki dönem dönem gündeme gelmektedir. Son dönemde ticari araçlara getirilen hurda teşvikinin tüm sektöre yönelik olarak genişletilmesi talep edilmektedir.
- Türkiye’de araç sayısının nüfusa oranla düşük olması ve 21 yaş üstü araç sayısının fazla olması, uzun vadede yurt içi talebe ilişkin öngörülerin olumlu yönde oluşmasına neden olmaktadır.

Kaynak: The International Organization of Motor Vehicle Manufacturers, TÜİK

YATIRIMLAR

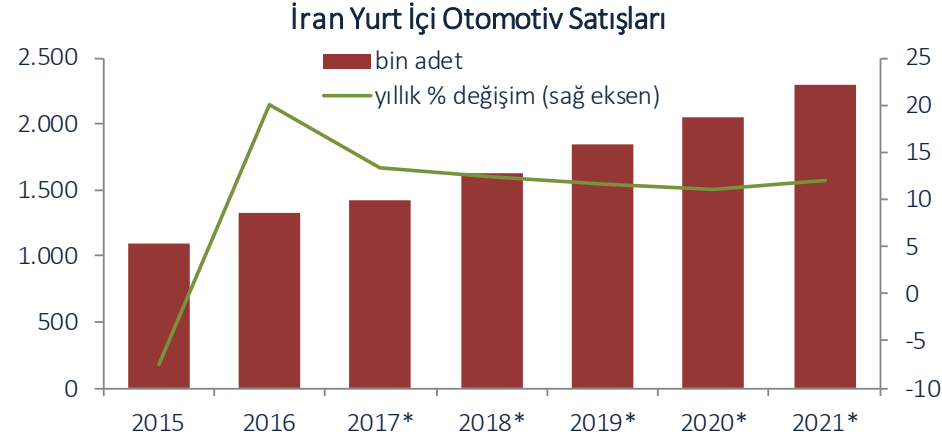

- Türk otomotiv sektöründe son 5 yılda 6 milyar USD'nin üzerinde yatırım yapılırken, bu yatırımların büyük bölümü yeni model üretimi için kapasite artırımlarından kaynaklanmaktadır.
- Türkiye pazarına yönelik yapılan üretimin yanı sıra firmalar, Türkiye'yi Avrupa ile Orta Doğu ve Kuzey Afrika pazarları için bir üs olarak görmekte ve yatırımlar bu çerçevede şekillenmektedir.

YATIRIMLAR

- Son dönemde yapılan yatırımlar içinde Hyundai, TOFAŞ ve Toyota'nın yatırımları öne çıkmaktadır.
- Toyota hibrit SUV modeli C-HR'in Türkiye'de üretimi için 440 milyon EUR tutarında yatırım yapmıştır. Böylelikle Toyota, 150 bin adet/yıl olan üretim kapasitesini 280 bin adet/yıl'a çıkarmıştır. C-HR, Türkiye'de seri üretimi yapılan ilk hibrit araç olurken, Toyota'nın fabrikasında mevcut durumda Corolla ve Verso modelleriyle birlikte üretilmektedir. Son yatırımla birlikte Toyota'nın Türkiye'deki toplam yatırımı 1,7 milyar EUR düzeyine ulaşırken, üretim tesislerinde 2 bin kişiye istihdam sağlanmaktadır.
- BMW'nin de Türkiye'de elektrikli araç üretimi konusunda uygun konjonktürü beklediği bilinmektedir.
- 2014 yılında planlanmaya başlanan kapasite artırım projesi kapsamında sektöre 1 milyar USD tutarında yatırım yapan TOFAŞ, mevcut durumda 450 bin olan üretim kapasitesini 2023 yılına kadar 700 bine çıkarmayı hedeflemektedir. Yatırımların ilk aşaması olarak 2016 yılında TOFAŞ üretiminde 50 binlik kapasite artışına gidilmiştir. Yatırımların büyük büyük bölümü Fiat Egea'nın hatchback ve station wagon modelleri için yapılmaktadır. TOFAŞ, üretim artışının büyük bölümünü ihraç etmeyi planlamaktadır.
- Ford Otosan, yatırım harcamalarında kullanılmak üzere 2017 yılı Nisan ayında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'ndan 150 milyon EUR tutarında kredi limiti tahsis etmiştir. Bu çerçevede Ağustos ayı içinde kapasite artırım planlarını açıklayan Ford Otosan, 3 fabrikada yıllık toplam 415 bin araç olan mevcut üretim kapasitesini, Eylül 2018 sonuna kadar yıllık 455 bin araca çıkarma kararı almıştır. Kapasite artırımı için planlanan yatırım tutarı ise 52 milyon USD olarak açıklanmıştır. Kredi limitinin 150 milyon EUR olduğu düşünüldüğünde önümüzdeki dönemde şirketin yatırımlarının süreceği tahmin edilmektedir.
- Hyundai 2013-2016 yılları arasında kapasite artırımı için toplam 600 milyon USD'nin üzerinde yatırım gerçekleştirmiştir.
- Renault 200 milyon EUR yatırımla Megane modelinin yeniden Türkiye'de üretimine başlamıştır.
- Mercedes Benz, 113 milyon EUR tutarındaki yatırımla 2018 yılı sonuna kadar Aksaray'daki Türkiye'nin en büyük ağır ticari araç fabrikasının kapasitesini 34 bin araca çıkarmayı planlamaktadır. Mevcut durumda fabrikanın 17.500'i kamyon ve 4.500'ü otobüs olmak üzere 22 bin araç üretim kapasitesi bulunmaktadır. Böylelikle kamyon üretiminin 2021 yılında 2016 yılına oranla 2 katına çıkacağı öngörülmektedir.

YATIRIMLAR

- Türkiye’de otomotiv sektörüne yönelik yatırımların önümüzdeki yıllarda da olumlu seyrini sürdürmesinin beklenmesine karşın, uluslararası yatırımlar için rekabet ortamının biraz daha zorlaşacağı tahmin edilmektedir. Doğu bloku ülkeleri mevcut durumda Türkiye’nin yatırım konusunda en önemli rakipleri arasında yer alırken, İran’ın bu yarışa katılması Türk otomotiv sektörü için risk teşkil etmektedir. Nitekim, Fransız otomotiv üreticisi Renault Ağustos ayında İran ile imzaladığı anlaşma ile bu ülkede 2018 yılında 150 bin adet/yıllık kapasite ile üretime geçmeyi planlamaktadır. 2024 yılına kadar bu kapasitenin toplam 750 milyon USD’lik yatırım ile 300 bin adet/yıl’a çıkarılması hedeflenmektedir.
- İran’a yönelik yatırımların kaldırılması ile bu ülkeyle ihracat kapılarının açılmış olması Türk otomotiv sektörü için önemli bir fırsat olarak öne çıkarken, küresel otomotiv üreticilerinin bu ülkede üretim tesisleri kurma planları Türkiye açısından bir risk oluşturmaktadır.
- İran, kaydettiği %18,6 oranında büyüme ile 2016 yılında küresel çapta otomotiv sektörü en hızlı büyüyen ülke olmuştur. İran’da otomotiv satışlarının önümüzdeki beş yıllık dönemde %10’un üzerinde artacağı tahmin edilirken, Türk otomotiv sektörünün bu alanda atacağı adımlar sektörün kısa zamanda yüksek büyüme rakamlarını devam ettirmesine destek olabilecektir.
- Renault başta olmak üzere çeşitli otomotiv firmalarının İran’da üretime geçme planları Türkiye’ye yönelik yatırımların yavaşlamasına ve Türk otomotiv sektörünün büyüme oranlarının bu durumdan olumsuz etkilenmesine neden olabilecektir.

FİRMA BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Otomotiv Sektöründe Firmaların Üretim Kapasiteleri (adet/yıl, Ocak 2017)							
	Otomobil	Kamyon	Kamyonet	Otobüs	Minibüs	Midibüs	Toplam
Anadolu Isuzu	0	8.000	7.300	1.070	2.642	0	19.012
Ford Otosan	30.000	15.000	334.000	0	36.000	0	415.000
Honda Türkiye	50.000	0	0	0	0	0	50.000
Hyundai Assan	245.000	0	0	0	0	0	245.000
Karsan	0	0	40.500	2.025	7.000	2.700	52.225
MAN Türkiye	0	0	0	2.400	0	0	2.400
Mercedes Benz Türkiye	0	17.500	0	4.500	0	0	22.000
Otokar	0	0	5.300	1.000	1.500	2.500	10.300
Oyak Renault	360.000	0	0	0	0	0	360.000
Temsa Global	0	7.500	0	2.000	0	2.000	11.500
TOFAŞ	210.000	0	240.000	0	0	0	450.000
Toyota	280.000	0	0	0	0	0	280.000
Toplam	1.175.000	48.000	627.100	12.995	47.142	7.200	1.917.437

Kaynak: Otomotiv Sanayii Derneği

- 2017 yılbaşı itibarıyla otomotiv sektörünün toplam üretim kapasitesi 1,9 milyon adet in üzerindedir. 2016 başında sektörde kapasite 1,8 milyon adet in bir miktar altında kaydedilmişti. Bu dönemde TOFAŞ'ın 50 binlik, Toyota'nın 130 binlik kapasite artışları dikkat çekmektedir.
- Gerek yurt içinde gerekse Avrupa pazarında otomobil talebinin daha canlı olması nedeniyle kapasite artırımları da çoğunlukla otomobil kategorisinde gerçekleşmektedir.

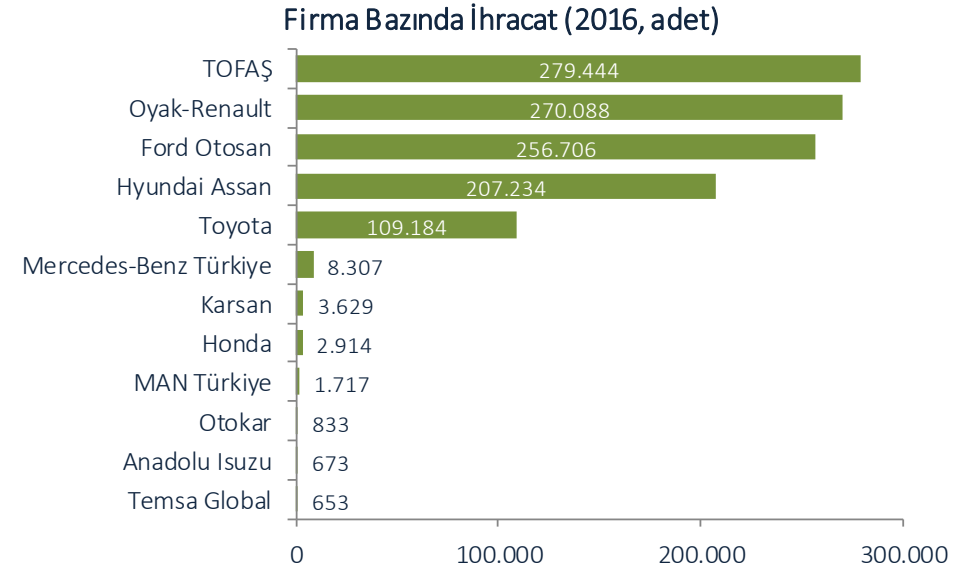
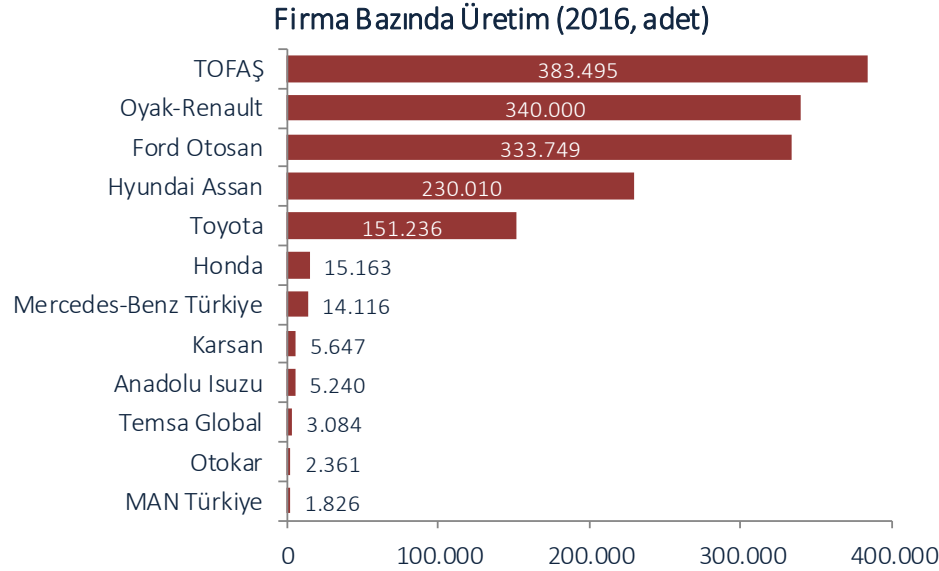
FİRMA BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Otomotiv Sektöründe Firma Bazında Üretim (adet/yıl, 2016)							
	Otomobil	Kamyon	Kamyonet	Otobüs	Minibüs	Midibüs	Toplam
Anadolu Isuzu	0	1.648	2.239	236	0	1.117	5.240
Ford Otosan	24.514	4.862	261.100	0	43.273	0	333.749
Honda Türkiye	15.163	0	0	0	0	0	15.163
Hyundai Assan	230.010	0	0	0	0	0	230.010
Karsan	0	0	4.262	91	1.142	152	5.647
MAN Türkiye	0	0	0	1.826	0	0	1.826
Mercedes Benz Türkiye	0	9.885	0	4.231	0	0	14.116
Otokar	0	0	706	665	0	990	2.361
Oyak Renault	340.000	0	0	0	0	0	340.000
Temsa Global	0	979	0	1.034	0	1.071	3.084
TOFAŞ	193.530	0	189.965	0	0	0	383.495
Toyota	151.236	0	0	0	0	0	151.236
Toplam	954.453	17.374	458.272	8.083	44.415	3.330	1.485.927

Kaynak: Otomotiv Sanayii Derneği

- TOFAŞ, Renault ve Ford'un Türkiye'de otomotiv sektörü üretiminde ilk sıralarda yer almaya devam edeceği düşünülmektedir. Üç firmanın 2016 itibarıyla toplam üretimdeki payı %69, toplam ihracattaki payı ise %70 düzeyindedir. Toyota ve Hyundai bu firmaları üretimden aldıkları %25'lik payla takip etmektedirler.

FİRMA BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

- Adet bazında en fazla ihracat yapan ilk 5 firma 2016 yılında toplam otomotiv ihracatının %98'ini gerçekleştirmiştir.
- 2016 yılında en fazla ihracat yapan bu 5 ana sanayii firmasının toplam ihracattaki ağırlığından hareketle önümüzdeki yıllarda sektörün ihracat performansında söz konusu üreticilerin üretim ve yatırım planlarının etkili olacağı düşünülmektedir.

FİRMA BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Firma Bazında Otomobil Satışları (2016)			
Firma	Yurt İçi Satışlar (adet)	Toplam İçindeki Pay	Satışlar İçinde İthal Ürünlerin Payı
Renault	106.616	% 14,1	% 39,8
Volkswagen	101.763	% 13,4	% 100
Opel	55.471	% 7,3	% 100
Fiat	52.369	% 6,9	% 5,9
Hyundai	49.518	% 6,5	% 53,4
Toyota	47.187	% 6,2	% 24,4
Dacia	42.107	% 5,6	% 100
Ford	41.370	% 5,5	% 80,9
Mercedes-Benz	32.666	% 4,3	% 100
Nissan	30.513	% 4,0	% 100
Diğer	197.358	% 26,1	% 94,0
Toplam	756.938	% 100,0	% 74,6

Kaynak: Otomotiv Distribütörleri Derneği

Firma Bazında Hafif Ticari Araç Satışları (2016)			
Firma	Yurt İçi Satışlar (adet)	Toplam İçindeki Pay	Satışlar İçinde İthal Ürünlerin Payı
Ford	68.234	% 30,1	% 7,1
Fiat	53.737	% 23,7	% 11,0
Volkswagen	32.772	% 14,5	% 100
Renault	15.091	% 6,7	% 100
Peugeot	10.123	% 4,5	% 83,0
Citroen	8.377	% 3,7	% 82,2
Mercedes-Benz	8.070	% 3,6	% 100
Toyota	5.645	% 2,5	% 100
Dacia	5.422	% 2,4	% 100
Mitsubishi	4.030	% 1,8	% 87,7
Diğer	15.281	% 6,7	% 73,5
Toplam	226.782	% 100,0	% 47,5

Kaynak: Otomotiv Distribütörleri Derneği

- Otomobil pazarında 2016 yılında en fazla satış gerçekleştiren firma Renault olurken, satılan otomobillerin %60'ı Türkiye'deki fabrikalarda üretilmiştir. İkinci sırada yer alan Volkswagen'in ise tüm satışlarını ithal araçlar oluşturmuştur. İlk 10 firma arasında Fiat, en yüksek oranda yerli üretim otomobil satışı gerçekleştiren firma olarak öne çıkmaktadır.
- Hafif ticari araç pazarında ithal ürünlerin payı %50'nin altında seyrederken, söz konusu pazarda lider konumda bulunan ilk iki firma olan Ford ve Fiat'ın satışları içinde ithalatın payı oldukça düşük düzeydedir.
- Mercedes %50'nin üzerindeki payla ağır ticari araç pazarında lider konumda yer alırken, önümüzdeki yıllarda artacak kapasitesi ile bu konumunu güçlendireceği düşünülmektedir. Ford'un ağır ticari araç pazarındaki payı ise %21 düzeyindedir. Ağır ticari araçlarda satışlar başta turizm ve inşaat sektörü olmak üzere ekonomik aktiviteden önemli ölçüde etkilenmektedir.

FİRMA BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

En Büyük 500 Sanayi Kuruluşu Listesinde Otomotiv Ana Sanayi Firmaları* (2016)

2016 sıra	2015 sıra	Firma	Üretimden Satışlar (milyon TL)	İhracat (adet)	Üretim Kapasitesi (2017)
2	2	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	16.314	256.706	415.000
3	5	TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	12.856	279.444	450.000
4	4	Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.	11.466	270.088	360.000
6	15	Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye A.Ş.	10.570	109.184	280.000
8	8	Hyundai Assan Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	7.058	207.234	245.000
15	12	Mercedes-Benz Türk A.Ş.	4.449	8.307	22.000
71	79	Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.	1.302	833	10.300
83	90	MAN Türkiye A.Ş.	1.125	1.717	2.400
103	209	Honda Türkiye A.Ş.	934	2.914	50.000
108	97	Temsa Ulaşım Araçları San. ve Tic. A.Ş.	910	653	11.500
150	111	Anadolu Isuzu Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	732	673	19.012
208	-	Karsan Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	555	3.629	52.225

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, Otomotiv Sanayii Derneği

(*) Üretimden satışlara göre sıralanmıştır.

- Türkiye’de faaliyet gösteren otomotiv ana sanayii firmalarının tümü İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan 500 büyük sanayi kuruluşu arasında yer almıştır. Listenin ilk 10’unda yer alan firmalardan 5’i otomotiv sektöründe faaliyet göstermektedir.
- İSO 500 listesinde yer alan otomotiv ana sanayii firmalarının toplam ihracatı 2016 yılında %25,8 oranında artarken, Ford Otosan, Tofaş, Oyak-Renault ve Toyota listede en çok ihracat gerçekleştiren ilk dört firma konumundadır.

III. GENEL DEĞERLENDİRME ve EĞİLİMLER

GENEL DEĞERLENDİRME

- Türkiye’de otomotiv sektörü toplam üretimi 2016 yılında %9,4 oranında artarak 1,5 milyon araca yaklaşmıştır. Bu üretim değeriyle Türk otomotiv sektörü üretimde dünyada 14. sırada yer almaktadır. 2017 başı itibarıyla sektörün üretim kapasitesi 1,9 milyon araçtır.
- 2016 yılında üretilen araçların %64’ünü otomobil, %36’sını ise ticari araçlar oluşturmuştur. Üretilen otomobillerin %78’i, ticari araçların ise %74’ü ihraç edilmektedir. Avrupa ihracattan aldığı %80’in üzerindeki payla sektörün en önemli ihraç pazarı konumundadır.
- 2016 yılında yurt içinde 1 milyon adet üzerinde araç satışı gerçekleştirilmiştir. 750 bin adet üzerinde otomobil satılırken, bunun %75’i ithal araçlardan oluşmaktadır. Ticari araç pazarında ithalatın payı ise %46 seviyesindedir. Artırılacağı 2016 yılı Kasım ayında açıklanan ÖTV oranlarının talebi bir miktar öne çekmesinden dolayı, 2017 yılında yurt içi otomotiv pazarının bir miktar daralacağı tahmin edilmektedir. Ancak, Türkiye’de kişi başına düşen araç sayısının azlığı orta ve uzun vadede iç pazarın büyüme potansiyelinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.
- Türkiye’deki araçların yaşının nispeten yüksek olması bu alanda bir yenileme gereksinimini gündeme getirebilecektir. Bu sürecin hurda teşviki gibi imkanlarla desteklenmesi iç talebe olumlu katkı sağlayacaktır.
- Kamyon ve otobüs gibi ağır ticari araç yurt içi satışlarının 2017 yılında gerileyeceği öngörülmekle birlikte, düşüşün otomobil satışlarına kıyasla sınırlı gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Euro VI yönetmeliği nedeniyle fiyatların artacağı beklentisi ile öne çekilen talebin etkilerinin 2017 yılında da kamyon ve otobüs satışlarını sınırladığı düşünülürken, turizm sektörünün görece zayıf seyri otobüs satışları üzerinde etkili olmaya devam ettiği gözleniyor.
- İran’a yönelik yaptırımların kademeli olarak kaldırılmasıyla sektörün İran’a ihracatı artmaya başlamıştır. Kısa vadede önemli bir ihracat rakamına ulaşmayı beklememekle birlikte, orta ve uzun vadede İran pazarının Türk otomotiv sektörü için yüksek potansiyel taşıdığı öngörülmektedir. İran’ın Türk otomotiv sektörü için önemli bir fırsat olmasının yanı sıra, küresel otomotiv üreticilerinin bu ülkede üretim tesisleri kurma planları uluslararası yatırımlar açısından Türkiye için bir risk oluşturmaktadır.

EĞİLİMLER

- Küresel otomotiv sanayii dijitalleşme, otonom sürüş ve alternatif enerjilerle çalışan yeni araç teknolojileri konularında büyük bir devrimin eşliğinde yer almaktadır. Bu çerçevede, gelecek 20 yıllık dönem içinde sanayiinin kaydedeceği gelişmenin son 50 yılda kaydettiği ilerlemeden çok daha fazla olacağı tahmin edilmektedir.
- Sürücü yerine karar alabilen ve kararlara destek olması beklenen yapay zekaya sahip araçların önümüzdeki yıllarda üretileceği öngörülürken, alternatif yakıtlarla çok daha düşük maliyetle çalışabilen motorların gelişiminin hız kazanacağı tahmin edilmektedir.
- Mevcut durumda binlerle ifade edilen yurt içi elektrikli ve hibrit araç pazarının 2030 yılında toplam otomotiv pazarın %40'ını oluşturacağına yönelik tahminler yapılmaktadır. Son dönemde yurt içinde üretimi yapılan hibrit modeller ile birlikte artmaya başlayan elektrikli ve hibrit araç satışlarındaki artışın önümüzdeki yıllarda da önemli oranda artacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, elektrikli ve hibrit araçlara yönelik artan talep paralelinde yurt içinde bu tür araçların üretimine yönelik yatırımların da hız kazanması beklenmektedir.
- Gerek araçlarda değişmesi beklenen çalışma prensipleri, gerekse otonom araçlar ile sürücülerin deneyimlerinin değişecek olması otomotiv sanayiinde satış sonrası hizmetlerden yan sanayiye bir çok alanda temelden değişimi zorunlu kılması beklenmektedir.
- Rekabet üstünlüğü yarışında olan otomotiv firmalarının ve otomotiv üretiminde yukarı tırmanmayı hedefleyen ülkelerin öncelikle atması gereken adım endüstrideki mevcut trendleri yakalayabilen AR-GE alanındaki faaliyetlerini daha da güçlendirmeleridir. Sektördeki dijital dönüşüme uygun olarak yapılacak yatırımlar rekabet yarışındaki oyuncuların sıralamasını radikal bir şekilde değiştirecek ve belki de geleceğin yeni otomotiv üreticilerini ortaya çıkaracaktır. Aksi takdirde günümüz teknolojik seviyesiyle üretime devam edilmesi yüksek rekabete sahip oyuncuların gelecekte söz sahibi olmalarına yeterli olmayacaktır.
- Kısa ve orta vadede yaşanacak teknolojik gelişmeler ile küresel otomotiv sanayiinde, hammadde hariç tutulduğunda üretim maliyetlerinin %20'ye yakın oranlarda gerileyeceği tahmin edilirken, Türkiye'de bu oranın %10 düzeyinde gerçekleşeceği hesaplanmaktadır. Dijitalleşme konusunda Türkiye'de öncü sektörlerden olan otomotiv sektörü, yeni teknolojileri entegre etme konusunda son yıllarda oldukça başarılı olmuştur. Nitekim, sektörde verimlilik son 10 yılda %17 oranında yükselmiştir. Önümüzdeki yıllarda sektörün entegrasyon kabiliyetinin sektörün geleceği açısından önemli olacağını düşünüyoruz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.